

FEMDAGARSVECKA MED OFÖRÄNDRAT LÄSÅR

Redan vid en första anblick får man klart för sig att det är svårt att störningsfritt införa en femdagarsvecka i våra skolor. Detta intryck förstärks allteftersom man mera ingående studerar frågan. Därför är det närmast självklart att när ett förslag till lösning läggs fram måste konstruktörerna av detta räkna med stark kritik från olika håll — och vara beredda att snabbt ta hänsyn till allt positivt som den vägen kan vara att hämta.

Detta omdöme gäller även de förslag till försöksverksamhet som skolarbetsutredningen nyss fört fram. Vi skall uppehålla oss vid det intressantaste av de två alternativ som utredningen pläderar för, det som gäller införande av femdagarsvecka under hela läsåret. För att få rum med flera lektioner måndag—fredag utan att göra skoldagen hälsovådligt lång tänker man sig att korta alla lektioner till 40 minuter. Det anses då att så många "undervisningsminuter" går förlorade att de till en del måste tas igen genom att förlänga läsåret för de skolor som nu har ett kortare läsår än 40 veckor. Egentligen skulle man enligt utredningen behöva öka med tre veckor, men en av veckorna uppvägs av att man minskar antalet lov- och friluftsdagar med sex, och ytterligare en stryker man genom att hävda att man hos eleverna får en så pass mycket gynnsammare inlärningssituation enligt det nya schemat att det blir möjligt att nå samma resultat på ett mindre antal minuter. Då skulle den tredje veckan återstå: utredningen föreslår ett försök där läsåret har en längd av 40 veckor.

Detta förslag har rönt en kraftig gensaga från LR:s sida. Man reagerar mot något som man upplever som ett försök att påtvinga lärarna en försämrad arbetssituation. Ingen försvårar sig väl heller över att envar som arbetar i en skola; han må vara lärare, elev, rektor eller tillhöra ekonomipersonalen, reagerar på detta vis. Men av lic. Myrdals artikel "Skolans femdagarsvecka" i Dagens Nyheter den 16 april framgår med all tydlighet att starka skäl så att säga utifrån motiverar denna inställning att läsåret bör vara till sin längd oförändrat.

Två väsentliga omständigheter drar Myrdal fram till beskådande. Vi vill väl alla att vår industri och vårt näringsliv i övrigt skall kunna någorlunda ostört fortsätta sin utveckling mot större produktion och effektivitet. Inom åtskilliga branscher är ett av kraven för detta att driften kan upprätthållas utan avbrott året runt. Detta i sin tur nödvändiggör en så pass stor spridning av sommarsemestrarna att den tid under vilken de uttas snarast överskrider skolornas nuvarande sommarferier. Vill man att barnen skall ha ledigt när föräldrarna har det kan man därför inte krympa sommarlovets längd. Framfört från en representant för arbetsgivarnas centrala organisation måste detta argument tillmätas en avsevärd vikt.

Det andra påpekandet gäller utrymmet för den praktik som eleverna i vissa skolformer förväntas medhinna under ferietid. Denna praktik, industrisemestrarna, elevernas egen semester skall samsas om utrymmet under sommarferierna. Studerar man detta problem något närmare,

blir man ganska benägen att dela Myrdals åsikt att redan denna omständighet kräver sommarferier av nuvarande omfattning.

Men om man delar Myrdals åsikt att läsåret ej skall förlängas betyder detta inte på något vis att man accepterar hans eget förslag till lösning. Det finns en svaghet i detta som för oss är alldeles avgörande, nämligen att så mycket för lärarna obligatoriskt arbete tänkes placerat på vad som egentligen borde vara deras fritid. Skolan förväntas ordna sysselsättningar för eleverna på deras lediga lördagar, lärarnas studiedagar placeras på ferietid. Men om skolan nu skall ha femdagarsvecka, så bör detta gälla för alla som verkar inom den sektorn! Fritidsverksamheten på lördagarna måste klaras utan *obligatoriskt* engagemang av rektorer och lärare. Detta är ett område där ansvaret åvilar ungdomsverksamhet av olika slag; barnavårdsnämnden måste också bli engagerad, och vi skall naturligtvis inte glömma hemmen i detta sammanhang.

Men om man nu säger nej till Myrdals förslag, hur vill man då angripa problemet? Ett sätt är att försöka reducera dess omfattning. Ett steg på väg när man om man analyserar hur den beräkning skett som lett till slutsatsen att läsåret skulle förlängas med tre veckor. Det ligger i sakens natur att en sådan kalkyl måste bli ganska osäker och att ett annat urval av argument kan leda till en annan siffra än just tre veckor.

Men vi gör också en annan observation. Åtskilliga dagar i det nuvarande läsåret är fria från egentlig undervisning. Det gäller lov-, helg- och friluftsdagar, likaså studiedagarna för lärarna och i en del skolformer de dagar vid början av en hösttermin då flyttningsprovingar anordnas. Gör man om utredningens beräkning men endast räknar med den nettolästid som sedan återstår får man att förlängningen endast skulle behöva vara något över två veckor. Reducerar man därefter med utredningens egen metod skulle den förlängning vars nödvändighet man tvistar om vara någon eller några dagar i stället för en vecka.

Det bör väl klart utsägas att i nuvarande läge vet man alldeles för litet om vilken effekt en förkortning av lektionernas längd och en ökning av deras antal har på undervisningsresultatet. Vi tror för vår del att utredningen har varit alldeles för pessimistisk i fråga om de positiva följderna av de möjligheter till både rekreation och planlagda studier som en införd femdagarsvecka medför. Att en försöksverksamhet av mera mångskiftande art än hittills kommer till stånd på detta område är förvisso ett angeläget krav. Man behöver få veta följderna även i andra avseenden än i fråga om studieresultatet: framför allt tänker vi på de sociala konsekvenserna. Hur reagerar familjen, hur kan samhällets övriga instanser för ungdomsvård klara den ökade friheten? Svaren på de frågorna är faktiskt avgörande om 5-dagarsvecka alls skall införas i våra skolor.

I det läget skall man icke låta övriga synpunkter skymma blicken. De mycket betydande schemabekymren vid införd femdagarsvecka i avvecklingsskolorna, speciellt de nuvarande gymnasierna, kan motivera en långsam takt i försöken. Önskvärdheten av att få svar på nyss angivna frågor är ett starkt skäl för att i första hand göra försök *utan* att ändra skolårets längd.